

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

18.01.2024

с.Старое Дрожжаное

№ 21

2024-2026 елларга («Анти-ВИЧ/СПИД») Чүпрәле муниципаль районында кеше иммунодефициты вирусы (ВИЧ-инфекция) китереп чыгаручы авыруның таралуын киметү буенча муниципаль программаны раслау турында

«Россия Федерациясендә кеше иммунодефициты вирусы (ВИЧ-инфекция) китереп чыгара торган авыруның таралуын кисәтү турында» 1995 елның 30 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль законы нигезендә һәм Чүпрәле муниципаль районының кеше иммунодефициты вирусы (ВИЧ-инфекция) белән авыруны алга таба киметү, район халкы һәм хәвеф-хәтәр төркемнәрендә профилактик эшне көчәйтү, үткәрелә торган чаралар комплексының нәтижәлелеген арттыру максатларында Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитеты КАРАР БИРӘ:

1. Чүпрәле муниципаль районында кеше иммунодефициты вирусы (ВИЧ-инфекция) китереп чыгара торган авыруны киметү буенча 2024-2026 елларга («АнтиВИЧ/СПИД») (алга таба - Программа) беркетелгән муниципаль программаны расларга.

2. Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Финанс бюджет палатасына тиешле елларга бюджет формалаштырганда район бюджеты мөмкинлекләреннән чыгып Программаны гамәлгә ашыруга финанс чаралары бүлөп бирүне күздә тотарга тәкъдим итәргә.

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматларының рәсми порталында бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмати телекоммуникация челиәрендә урнаштырырга.

Башкарма комитет
Житәкчесе

Р.И. Мөхәммәтжанов

Татарстан Республикасы
Чүпрәле муниципаль
районы
Башкарма комитетының 2024
елның "18" сентябры
21 номерлы карарына
кушымта

2024-2026 ЕЛЛАРГА ЧҮПРӘЛЕ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНДА КЕШЕ
ИММУНОДЕФИЦИТЫ ВИРУСЫ (ВИЧ-ИНФЕКЦИЯ) КИТЕРЕП ЧЫГАРУЧЫ
АВЫРУНЫ КИМЕТҮ БУЕНЧА МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММА («АНТИ-
ВИЧ/СПИД»)

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ:

Программаның исеме: 2024-2026 елларга Чүпрәле муниципаль районында кеше иммунодефициту вирусу (ВИЧ-инфекция) китереп чыгаручы авыруны киметү буенча муниципаль программа («Анти/ВИЧ/СПИД»).

Программаның максаты һәм бурычлары:

Максат: 2024-2026 елларда Чүпрәле муниципаль районында кеше иммунодефициту вирусу (ВИЧ-инфекция) китереп чыгарган авыруны киметүгә юнәлдерелгән чараларны көчәйтү. Чүпрәле муниципаль районы территориясендә ВИЧ-инфекция белән авыручылар саны кимү.

Бурычлар:

- халыкның, үсмерләрнең һәм яшьләрнең ВИЧ/СПИД мәсьәләләре буенча киң катламнарын агарту өчен мәгълүмати эшчәнлекне көчәйтү, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, куркынычсызрак һәм җаваплырак җенси тәртипне пропагандалау;

- халыкның зәгыйфь төркемнәре: инъекция кулланучылары арасында ВИЧ-инфекцияне профилактикалауга юнәлдерелгән максатчан чаралар үткөрү наркотиклар, түләүле җенси хезмәт күрсәтүчеләр, ВИЧ-инфекцияле кешеләр һәм аларның җенси партнерлары;

- анадан балага ВИЧ-инфекция йоктыруны кисәтү буенча программаларны гамәлгә ашыру;

ВИЧ-инфекцияне, ассоциацияле авыруларның СПИДЫН, җенси юл белән йога торган инфекцияләргә диагностикалау һәм дөвалауны камилләштерү, аларны зәгыйфь төркемнәр өчен дөвалауның мөмкинлеген арттыру;

- Чүпрәле муниципаль районы территориясендә ВИЧ-инфекция үсешенә эпидемиологик мониторингын камилләштерү;

- ВИЧ-инфекцияле аналардан туган балаларны һәм хезмәт бурычларын үтәгәндә инфекция йоктыру куркынычы зур булган медицина хезмәткәрләрен медицина-социаль яклауның дәүләт гарантияләрен тәмин итү;

медицина манипуляцияләренен куркынычсызлыгын тәэмин итү, профессиональ ВИЧ-инфекция йоктыру куркынычын киметү;

- ВИЧ/СПИД белән яшәүче кешеләрне һәм зәгыйфь төркемнәрне дискриминацияләүгә һәм стигмацияләүгә каршы тору.

Программаны гамәлгә ашыру вакыты 2024-2026 еллар.

Төп чаралар исемлеге:

- халыкның зәгыйфь төркемнәре арасында ВИЧ-инфекцияне профилактикалауга юнәлдерелгән максатчан чаралар үткәрү: инъекцион наркотиклар кулланучылар, түләүле женси хезмәтләр күрсәтүче затлар, ВИЧ-инфекциялеләр һәм аларның женси партнерлары - ел саен 2024-2026 елларда;

- йөкле ВИЧ-инфекцияле хатын - кызларны һәм алардан туган балаларны антиретровирус терапиясе белән тәэмин итү даими;

- ВИЧ-инфекцияле аналардан туган балаларның һәм хезмәт бурычларын үтәгәндә югары инфекциягә дучар булган медицина хезмәткәрләренен медицина-социаль якланганлыгын ныгыту - 2024-2026 еллар;

- женси юл белән тапшырыла торган СПИД-ассоциацияләнгән авыруларны, инфекцияләрне диагностикалауны камилләштерү, аларның зәгыйфь төркемнәр өчен дөвалануыннан һәркем файдалана алырлык булуын арттыру - даими;

- медицина манипуляцияләренен куркынычсызлыгын тәэмин итү, ВИЧ-инфекция белән һөнәри йоктыру куркынычын киметү - 2024-2026 еллар;

- 2024-2026 еллар дәвамында дәүләт хакимиятенен башкарма органнарының коммерциячел булмаган һәм ижтимагый оешмалар белән үзара хезмәттәшлектә элеге Программаны гамәлгә ашыру буенча координацияләүче ролен тәэмин итү - даими.

Төп чараларны башкаручылар: Буа, Апас, Чүпрәле, Тәтеш районнарында Роспотребнадзор Идарәсе, «Татарстан Республикасында (Татарстан) Буа, Апас, Чүпрәле районнарында Гигиена һәм эпидемиология үзәге «ФБУЗ филиалы,» «Чүпрәле үзәк район хастаханәсе» ДАССО, «Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге» МКУ, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының яшъләр эшләре, спорт һәм туризм буенча бүлеге, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге, Россия Эчке эшләр министрлыгының Чүпрәле районындагы бүлеге, Чүпрәле муниципаль районындагы МТЗ һәм СЗ социаль яклау бүлеге, «Туган як» газетасы редакциясе «Татмедиа»АЖ филиалы.

Программаны финанслау күләме һәм чыганаclarы: агымдагы бюджет финанслау һәм бюджеттан тыш чыганаclar чикләрендә. Чаралар күләме ел саен район бюджеты мөмкинлекләреннән чыгып төгәлләштерелә.

Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән ахыргы нәтижәләре:

Кыска вакытлы: Чүпрәле муниципаль районы территориясендә ачыкланган ВИЧ-инфекциялеләрнең гомуми санының тагын да кимеүе.

Озак сроклы: бер авыруга күчереп исәпләгәндә ВИЧ-инфекциялеләрне дөвалауга һәм социаль тәэмин итүгә чыгымнарны киметү.

Программаның үтәлешен контрольдә тоту:

Чүпрәле муниципаль районында кеше иммунодефициты вирусы (ВИЧ-инфекция) китереп чыгара торган авыруны киметү буенча муниципаль программаны гамәлгә ашыруны тикшереп торы, 2024-2026 елларга («Анти-ВИЧ/СПИД») Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районының СПИД белән көрәш комиссиясенә йөкләнә.

КЕРЕШ

Чүпрәле муниципаль районында кеше иммунодефициты вирусы (ВИЧ-инфекция) китереп чыгара торган авыруны киметү буенча муниципаль программа 2024-2026 елларга («Анти-ВИЧ/СПИД») (алга таба - Программа) 1995 елның 30 мартындагы 38-ФЗ номерлы «Кеше иммунодефициты вирусы (ВИЧ-инфекция) китереп чыгара торган авыру таралуны кисәтү турында» Федераль законны гамәлгә ашыру максатларында эшләнган. Программа ВИЧ-инфекция йоктыруны киметү максатларында халыкның төрле катламнары һәм зәгыйфь төркемнәр арасында профилактик эшне киңәйтүне күздә тотта.

ПРОБЛЕМАНЫҢ ТОРЫШЫ

ООНның ВИЧ/СПИД (ЮНЭЙДС) буенча Берләштерелгән программасы мәгълүматлары буенча, дөньяда ВИЧ-инфекция белән яшәүче кешеләр саны якынча 46 миллион кеше тәшкил итә, аларның яртысы диярлек (17,1 млн кеше) үзенең ВИЧ-статусы турында белми, ә якынча 22 млн, шул исәптән 1,8 млн бала, дөвалануга керү мөмкинлеге юк.

Дөнья жәмәгәтчелеге тырышлыгы белән 2014 елда дөньяда ВИЧ йоктыруның яңа очраклары саны 2000 ел белән чагыштырганда 35% ка кимегән.

Россия Федерациясендә ВИЧ-инфекция буенча эпидемиологик хәл киеренке булып кала. Ел саен ВИЧ-инфекция белән дистәлэгән мең кеше, шул исәптән яшьләр дә зарарлана.

Шул ук вакытта, 2015 елда 15-19 яшьлекләр арасында инфекция дәрәжәсе 1,4 процентка кадәр кимегән. Шул ук вакытта, 15-19 яшьлек төркемдә ел саен 1000дән артык ВИЧ-инфекцияле яшьләр ачыклана, шуларның 70% ы кызлар. Гадәттә, хәтта куркыныч тәртип булганда да, яшьләр табибка сирәк мөрәжәгать итәләр һәм үзләренең ВИЧ-статусын белмиләр.

ВИЧ-инфекциянең эпидемик процессында иң куркыныч төркем булып наркотикларны инъекция юлы белән кулланучылар тора, алар яңа ачыкланган йогышлы очракларның 65 процентын тәшкил итә. Әмма женси юл белән ВИЧ-

инфекция йоктырган кешеләрнең өлеше арта: Россия Федерациясенең кайбер төбәкләрендә ул 30 проценттан артык тәшкил итә.

ВИЧ-инфекцияле хатын-кызларның гомуми структурасында бала табу яшендәге хатын-кызлар өлеше 35 процентка житкән. ВИЧ-инфекцияле аналардан 7100 бала туган, шуларның 50 проценттан артыгы - соңгы 2 елда, һәм бу тенденция артуын дәвам итә.

Татарстан Республикасында 1987 елдан башлап ВИЧ-инфекциянең 25830 очрагы ачыкланган, шуларның 23390 ы беренче тапкыр ТР халкы арасында ачыкланган, 2440 кеше - ВИЧ-инфекция диагнозы куелган башка төбәкләрдән килгән.

7122 кеше вафат була, шул исәптән СПИД-индикатор авырулардан 2369.

4001 Татарстан Республикасынан читкә китте.

14707 ВИЧ-инфекцияле исәптә тора, шуларның 153е-балалар.

ВИЧ-инфекцияле аналардан барлыгы 3545 бала туган һәм 87 бала башка төбәкләрдән килгән, 54 бала үлгән.

1999 елдан Чүпрәле муниципаль районы территориясендә 41 ВИЧ – инфекция очрагы ачыкланган, шуларның 5е башка төбәкләргә киткән, 13е үлгән.

2023 елның 1 июненә диспансер исәбендә 21 ВИЧ – инфекцияле пациентлар (121,6 - 100 мең кешегә, ТР буенча күрсәткеч - 353,9 - 100 мең кешегә) тора, шул исәптән:

- хатын - кызлар 8, бу 38% тәшкил итә; ир – атлар 13, бу 62% тәшкил итә.

Диспансерлык исәбенә алынган, 2020 елда - 3 ВИЧ инфекцияле, 2021 елда - 0, бу чорда үлгәннәр булмаган.

Яшь структурасы –

- 20-29 яшь-1 кеше (4,7%)
- 30-39 яшь-5 кеше (23,8 %)
- 40-49 яшь-13 кеше (61,9%)
- 50-54 ел 1 кеше (4,7%)
- 20-29 яшь-1 кеше (4,7%)

ВИЧ/СПИД проблемасы беренче чиратта социаль, һәм аның карары кешеләрнең үз-үзләрен тотышына бәйле, ВИЧ-инфекция эпидемиясенә каршы торучаралары дәүләт һәм граждан жәмгыяте көчләрен берләштергәндә генә уңышлы булырга мөмкин. ВИЧ-инфекция таралуга каршы торучаралары һәм бу авыруның социаль-икътисади нәтижеләрен булдырмау өчен районда барлык кызыксынган министрлыкларның һәм ведомстволарның дәүләт структуралары, ижтимагый оешмаларның үзара эшчәнлеген координацияләүдә һәм әлеге программаның бурычларын үтәүне контрольдә тотуда ролен көчәйтү зарур.

ПРОГРАММА ЧАРАЛАРЫ СИСТЕМАСЫ

1. ВИЧ/СПИД, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, куркынычсызрак һәм җаваплырак женси тәртип мәсьәләләре буенча халыкның төрле катламнарын, яшүсмерләргә һәм яшьләргә агарту өчен мәгълүмат эшчәнлеген киңәйтү

Хәзерге вакытта Татарстан Республикасында ВИЧ инфекциясе таралуның төп юлы наркотик һәм женси. Чүпрәле муниципаль районында ВИЧ-инфекция йоктыруның женси юлы өстенлек итә. Шул ук вакытта, Татарстан Республикасында да женси юл белән йоктыру өлеше арту тенденциясе күзәтелә.

Шуңа бәйле рәвештә, ВИЧ-инфекцияне кисәтү өчен халыкка, яшүсмерләргә һәм яшьләргә куркынычсызрак һәм жаваплырак женси тәртип турында мәгълүмат бирүнең барлык булган ресурсларын куллану мөһим бурыч булып тора.

Программада каралган:

халыкның төрле төркемнәре өчен ВИЧ – инфекцияне профилактикалау буенча аудио-һәм видеороликлар тарату һәм күрсәтү;

халыкның мәдәни-мәгариф дәрәжәсен күтәрүгә, презервативлар куллануны пропагандалауга юнәлдерелгән массакуләм чаралар оештыру, беренче чиратта, яшьләр арасында;

- районның уку йортларында «ВИЧ/СПИД/ИППП әсбапларын тарату: укучыларны куркынычсыз тәртип формаларына әзерләү, ВИЧ-инфекциянең эпидемик процессы үзгәрешләрен исәпкә алып әшкәртелгән;

2. Халыкның зәгыйфь төркемнәре арасында ВИЧ-инфекцияне профилактикалауга юнәлдерелгән максатчан чаралар үткәру: инъекцияле наркотиклар кулланучылар, түләүле женси хезмәт күрсәтүчеләр, ВИЧ-инфекцияле һәм аларның женси партнерлары

Районда ВИЧ-инфекция таралуында женси юл өстенлек итүе кала. ВИЧ-инфекциянең женси юл белән таралу факторы булып түбән, асоциаль яшәү рәвеше тора, чөнки фахишәлек белән шөгыйльәнүче күп кенә гражданныр инъекция наркотикларын кулланучылар булып тора.

Программада каралган:

-инъекцион наркотик кулланучыларның гомуми популяциясендә, шулай ук инъекцион наркотик кулланучыларның махсус төркемнәре (түләүле женси хезмәт күрсәтүче хатын-кызлар, ВИЧ-инфекцияле инъекцион наркотик кулланучылар һәм аларның женси партнерлары)арасында ВИЧ-инфекцияне профилактикалау буенча максатчан чараларны гамәлгә ашыруны дәвам итү;

3. Анадан балага ВИЧ-инфекция йоктыруны кисәтү буенча программаларны гамәлгә ашыру

Соңгы 10 елда районда ВИЧ-инфекцияле хатын-кызлар теркәлмәгән, нәтижәдә районда ВИЧ-инфекцияле балалар юк.

Районда барлык йөкле хатын-кызларны һәм аларның партнерларын ВИЧ-инфекциягә тикшерү жайга салынган.

Программада каралган:

- йөкле хатын-кызлар арасында ВИЧ-инфекцияне иртә ачыклауга юнәлдерелгән чаралар үткөрү;

барлык йөкле хатын-кызларның ВИЧ - инфекциясен профилактикалау буенча тест алдыннан һәм аннан соң консультацияләр үткөрү;

- йөкле хатын-кызлар өчен профилактик мәгълүмат материалларын тарату;

-ВИЧ-инфекцияле хатын-кызларны, шулай ук гаиләне планлаштыру мәсьәләләре буенча дискордант пар (женси партнерлар) укытуны уздыру;

-йөклелекне бушлай диагностикалау һәм ВИЧ-инфекцияле хатын-кызларга контрацепция;

4. ВИЧ-инфекцияне, СПИД-ассоциацияләнгән авыруларны, женси юл белән тапшырыла торган йогышлы авыруларны диагностикалауны һәм дөвалауны камилләштерү, аларның зәгыйфь төркемнәр өчен дөвалану мөмкинлеген арттыру

Татарстан Республикасында СПИД һәм йогышлы авырулар белән профилактика һәм көрәш хезмәте булдырылды. Лаборатор тикшеренүләренең яңа методлары, ВИЧ-инфекцияне һәм оппортунистик инфекцияләргә дөвалауның заманча ысуллары кертелде. Халыкның зәгыйфь төркемнәре арасында женси юл белән йога торган инфекцияләргә диагностикалау һәм дөвалауны оештыруга зур игътибар бирелә. ВИЧ-инфекциянең барлык юнәлешләре буенча мәгълүмат базасы киңәйтелә, шуңа күрә ВИЧ-инфекция, табиблар һәм урта медицина персоналы белән бәйлә мәсьәләләргә тирәнтен өйрәнү кирәк.

Программада каралган:

ВИЧ-инфекцияләрне, В һәм С гепатитлары белән авыручыларны, шул иҗәптән халыкара клиник сынаулар ярдәмендә жәлеп ителгән чаралар хисабына дөвалау;

В һәм С гепатитлары маркерларына лаборатория диагностикасы ысулларын тәмин итү;

чылбырлы полимер реакция методын үз эченә алган йогышлы авыруларны билгеләүнең яңа методикаларын тәмин итү;

-ВИЧ-инфекцияләнгәннәргә профилактик клиника-лаборатория тикшерүләрен оештыру һәм үткөрү, антиретровирус терапиясе белән дөвалануга мөхтаҗларны тәмин итү;

- зәгыйфь төркемнәргә социаль шартлы авыруларны диагностикалау һәм дөвалау мөмкинлеген бирү;

- ВИЧ-инфекцияне дөвалау мәсьәләләре буенча медицина хезмәткәрләре өчен 18 сәгатьлек уку программасына ВИЧ-инфекцияне профилактикалау, эпидемиология, клиника, диагностика һәм дөвалау мәсьәләләре буенча яңа материаллар керту;

5. Чүпрәле муниципаль районы территориясендә ВИЧ-инфекция үсешенә эпидемиологик мониторингны камилләштерү

Район территориясендә ВИЧ-инфекция буенча килеп туган хәл ВИЧ-инфекция белән авыруны тотрыкландыру турында сөйләргә мөмкинлек бирә. Әмма эпидемия процессын үзгәртү, женси юлның чагыштырма авырлыгын арттыру Госпиталь эпидемиология хезмәтен яңа мәсьәләләрне хәл итүгә юнәлтүне таләп итә.

Татарстан Республикасының бөтен территориясендә бердәм эпидемиологик мониторинг системасы гамәлгә кертелде, бу ВИЧ-инфекциягә эпидемик контроль системасын яхшыртырга, эпидситуацияне һәм профилактик тәэсирләрне яхшырту юлларын фаразларга мөмкинлек бирә.

ВИЧ-инфекция очагын эпидемиологик тикшерү ВИЧ-инфекция белән авыручыларны ачыклауны арттырырга, профилактика һәм дөвалу чараларын вакытында үткәргә мөмкинлек бирде.

Программада каралган:

ВИЧ-инфекциянең эпидемиологик мониторингын алга таба камилләштерү, шул исәптән төрле ведомстволар һәм хезмәтләр арасында оператив эпидемиологик мәгълүмат алмашу;

- ВИЧ-инфекцияне профилактикалау чараларын планлаштыруны яхшырту өчен Икенче буын эпиднадзор ысулларын кертү;

- медицина манипуляцияләренең куркынычсызлыгын тәмин итү, профессиональ ВИЧ-инфекция йоктыру куркынычын киметү;

- Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгының СПИД һәм йогышлы авырулар белән көрәш буенча республика үзәге белгечләре тарафыннан эшләнгән "ВИЧ-инфекцияле", "Балалар, ВИЧ-инфекцияле аналардан туган", "Беременные ВИЧ-инфекцияле хатын-кызлар", "ИБ формалы ы 88", "Авария ситуацияләре", "ВИЧ-инфекцияле балалар" дигән бердәм компьютер программаларын кертү.

6. ВИЧ-инфекцияле аналардан, ВИЧ-инфекция авыруларынан һәм хезмәт бурычларын үтәгәндә югары инфекциягә дучар булган медицина хезмәткәрләреннән туган балаларны медик-социаль яклауның дөүләт гарантияләрен тәмин итү

"Россия Федерациясендә таралуны кисәтү турында" Федераль закон Кеше иммунодефициты вирусы (ВИЧ-инфекция) китереп чыгара торган авыру федерациясе ВИЧ-инфекцияләнүчеләрнең, шулай ук кешенең иммунодефициты вирусы булган материаллар белән бәйлә затларның хокукларын һәм ирекләрен яклау чараларын билгели.

Программада каралган:

ВИЧ-инфекцияле ятим балаларга һәм ата-ана каравынан мөхрүм калган балаларга дөвалу урынына бару һәм кире кайту өчен түләү;

- медицина ярдәме күрсәтүче учреждение, ата-аналарның берсе яки башка законлы вәкиленең стационарда булуын тәэмин итү
ВИЧ-инфекцияле балигъ булмаган;

-ата-аналарның берсенә яки ВИЧ-инфекцияле балигъ булмаган баланың башка законлы вәкиленә медицина ярдәме күрсәтүче учреждение стационарында бергә булганда вакытлыча эшкә яраксызлык кәгазе өчен түләү;

ВИЧ-инфекция йоктыру куркынычы булган кешеләрне ВИЧ-инфекцияне профилактикалау өчен антиретровирус препаратлары белән тәэмин итү.

7. Донор канын, медицина иммунобиологик препаратларын, биологик сыеклыктарны, органнарны һәм тукумаларны куркынычсызлык белән тәэмин итү

Әгәр донор серонегатив тәрәзә чорында булса, донор канын күчәргәндә ВИЧ-инфекциянең таралу мөмкинлеге саклана.

Программада каралган:

- кабул итүчеләргә тестсыз кан жибәрү тыела.

8. ВИЧ/СПИД белән яшәүче кешеләрне һәм зәгыйфь төркемнәрне дискриминацияләү һәм стигмацияләүгә каршы тору

ВИЧ/СПИД белән яшәүче кешеләрнең дискриминацияләнүе һәм стигмациясе ВИЧ-инфекцияне профилактикалау һәм дөвалау буенча чараларның нәтижәлелеген киметә. Соңгы елларда массакүләм мәгълүмат чараларында жәмгыятьнең ВИЧ-инфекция һәм зәгыйфь төркемнәргә мөнәсәбәтен гуманизацияләүгә юнәлдерелгән мәкаләләр саны артты, бу аларның нормаль социаль мөнәсәбәтләргә, эшкә урнашуга, сәламәт гаилә булдыруга һәм ВИЧ-инфекцияне икенчел профилактикалау чараларын үтәүгә ярдәм итә.

Программада каралган:

-ВИЧ-инфекция мәсьәләләре буенча халыкның мәгълүматлылыгын арттыруга юнәлдерелгән санитар-агарту эше;

-жәмгыятьне авыруның ана булу, ятимлек, ата-анасыз калган балаларга социаль-педагогик һәм медицина ярдәме кебек зыяннарының аеруча актуаль мәсьәләләре буенча фикер алышуга жәлеп итү, ВИЧ-инфекция авыруларын стигма һәм дискриминацияләү;

9. Кешенең иммунодефициты вирусы (ВИЧ-инфекция) китереп чыгара торган авыруны киметүгә юнәлдерелгән чараларны көчәйтү буенча 2024-2026 елларга («АнтиВИЧ/СПИД») программасын үтәүне тәэмин итү өчен норматив база камилләштерү

ВИЧ-инфекцияне профилактикалау мәсьәләләре «Кеше иммунодефициты вирусы (ВИЧ-инфекция) китереп чыгара торган авыруның таралуын кисәтү

турында» Федераль закон, шулай ук «Халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге» турында Россия Федерациясе Законы, гражданнарның сәламәтлеген саклау турында Россия Федерациясе законнары нигезләре һәм сәламәтлек саклау өлкәсендә башка норматив хокукый актлар белән җайга салына.

Программада каралган:

-социаль юнәлештәге яңа оештыру-күрсәтмә документларын, беренче чиратта, аналарны һәм балаларны яклауга, ВИЧ/СПИД-авырулар өчен дөвәлау процессын оптимальләштерүгә, эпидемиология, ВИЧ-инфекцияне диагностикалау һәм профилактикалау мәсьәләләре буенча өйрәнү;

Программада каралган:

-ВИЧ-инфекциясен профилактикалау һәм социаль яклау өлкәсендәге эшчәнлекне гамәлгә ашыручы хөкүмәтнеке булмаган һәм ижтимагый оешмалар белән хезмәттәшлек;

-бизнес структураларын ВИЧ-инфекциягә каршы көрәшкә ярдәм итүгә җәлеп итү.

2024-2026 еллар дөвәмында әлеге программаны гамәлгә ашыру буенча башкарма хакимиятнең координацияләү ролен тәмин итү

Программаны гамәлгә ашыруның нәтижәләлеген бәяләү

Программа чаралары зур социаль һәм икътисади әһәмияткә ия. Программаны гамәлгә ашыру түбәндәгеләргә мөмкинлек бирәчәк:

- ВИЧ/СПИД буенча эпидемик хәлне тотрыкландыру;

-ВИЧ-инфекция белән авыруны тагын да киметү;

-яшьләр арасында ВИЧ-инфекциянең киң таралуын кисәтү;

-ВИЧ-инфекциянең трансфузия юлы белән таралуын кисәтү;

- СПИД белән авыручылар санын һәм халыкның эшкә сәләтсезлек дәрәжәсен киметү; дөвәлау, социаль пособиеләр, баш тарткан балаларны тоту чыгымнарын киметү;

-ВИЧ-инфекцияле кешеләрне һәм аларның гаиләләрен социаль яклау дәрәжәсен күтәрү.

Чүпрәле муниципаль районында кеше иммунодефициты вирусы (ВИЧ инфекция), 2024-2026 елларга («Анти ВИЧ/СПИД») китерел-чыгара торган авыруны киметү буенча муниципаль программа чаралары исемлеге

Чараның исеме	Башкаруучылар	Финанслау күләме			(мең сум)
		Барлыгы	2024	2025	
<p>1. ВИЧ/СПИД, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, куркынычсызрак һәм жаваплырак женси тәртип мәсьәләләре буенча халыкның төрле катламнарын, яшүсмерләрен һәм яшьләрне агарту өчен мәгълүмат эшчәнлеген кинәйтү</p> <p>1.1. Халыкның төрле төркемнәре өчен ВИЧ – инфекцияне профилактикалау буенча аудио-һәм видеолар тарату һәм күрсәтү</p>	<p>Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор идарәсе (Татарстан) Буа, Апас, Чүпрәле, Тәтеш районнарында, «Татарстан Республикасында Гигиена һәм эпидемиология үзәге «ФБУЗ филиалы (Татарстан) Буа, Апас, Чүпрәле районнарында.» Чүпрәле үзәк район хастаханәсе «ДАССО.» Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мэгариф бүлгеге " МКУ, яшьләр эшләре, спорт һәм спорт бүлгеге Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының туризм бүлгеге, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлгеге, Россия Эчке эшләр министрлыгының Чүпрәле районындагы бүлгеге, Чүпрәле муниципаль районында МТЗ һәм СЗ социаль яклау бүлгеге, «Туган як» газетасы редакциясе «Татмедиа» АЖ филиалы.</p>	15,0	3,0	6,0	6,0

<p>1.2. Халыкның мәдәни белем дәрәжәсен күтәрүгә, резервативлар куллануны пропагандалауга юнәлдерелгән массакүлем чаралар оештыру, беренче чиратта, яшьләр арасында</p>	<p>Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор идарәсе (Татарстан) Буа, Апас, Чүпрәле, Тәләш районларында, «Татарстан Республикасында Гигиена һәм эпидемиология үзәге «ФБУЗ филиалы (Татарстан) Буа, Апас, Чүпрәле районларында.» Чүпрәле үзәк район хастаханәсе «ДАССО.» Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлгеге " МКУ, яшьләр эшләр, спорт һәм спорт бүлгеге Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының туризм бүлгеге, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлгеге, Россия Эчке эшләр министрлыгының Чүпрәле районындагы бүлгеге, Чүпрәле муниципаль районында МТЗ һәм СЗ социаль яклау бүлгеге, «Туган як» газетасы редакциясе «Гатмедиа» АЖ филиалы.</p>	15,0	3,0	6,0	6,0
---	--	------	-----	-----	-----

<p>1.3. Районның уку йортларында "ВИЧ/СПИД/ИППП: укучыларны куркынычсыз тип формаларына әзерләү" ярдәмлеген тарату, ВИЧ-инфекциянең эпидемик процессы үзгәрешләрен исәпкә алып үзгәртелгән</p>	<p>«Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлгеге» МКУ</p>				Агымдагы бюджет финанслау цикллөрүндә
<p>2. Халыкның зәгыйфь төркемнәре арасында ВИЧ-инфекцияне профилактикалауга юнәлдерелгән максатчан чаралар үткөрү: инфекция наркотикларын кулланучылар, түләүле женси хезмәт күрсәтүчеләр, ВИЧ-инфекциялеләр һәм аларның женси партнерлары</p>					

<p>2.1. Инфекция наркотикларын кулланыучыларның гомуми популяциясендә, шулай ук инфекция наркотикларын кулланыучыларның махсус төркемнәре (түгәлүле женси хезмәт күрсәтүче хатын-кызлар, ВИЧ-инфекцияле инъекция наркотикларын кулланыучылар һәм аларның женси партнерлары) арасында ВИЧ-инфекцияне профилактикалау буенча максатчан чараларны гамәлгә ашыруны давам итү</p>	<p>«Чүпрәле үзәк район хастаханәсе» ДАССУ, Россия Эчке эшләр министрлыгының Чүпрәле районындагы бүлеге</p>	25,0	5,0	10,0	10,0
<p>3. Анадан балага ВИЧ-инфекция йоктыруны киләтү буенча программаларны гамәлгә ашыру</p>					
<p>3.1. Йөкле хатын-кызлар арасында ВИЧ-инфекцияне иртә ачыклауга юнәлдерелгән чаралар үткөрү</p>	<p>«Чүпрәле РҮХ» ДАССО</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>			
<p>3.2. ВИЧ-инфекцияне профилактикалау буенча тест алдынан һәм аннан соң консультацияләр бирү</p>	<p>«Чүпрәле РҮХ» ДАССО</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>			
<p>3.3. Йөкле хатыннар, шулай ук ВИЧ-инфекция диагнозы куелган хатын-кызлар өчен профилактик мәгълүмат материалларын тарату</p>	<p>«Чүпрәле РҮХ» ДАССО</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>			
<p>3.4. ВИЧ-инфекцияле хатын-кызларны, шулай ук дискордант парларны (аларның берсе ВИЧ-инфекцияле женси партнерлар) гайләне планлаштыру мәсьәләләре буенча укыту</p>	<p>«Чүпрәле РҮХ» ДАССО</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>			
<p>3.5. ВИЧ-инфекцияле хатын-кызларга бушлай йөклелек диагнозы һәм контрацепция бирү</p>	<p>«Чүпрәле РҮХ» ДАССО</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>			
<p>3.6. Йөкле ВИЧ-инфекцияле хатын-кызларны һәм аларның балаларын антиретровирус терапиясе белән тәэмин итү</p>	<p>«Чүпрәле РҮХ» ДАССО</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>			
<p>4. ВИЧ-инфекцияне, СПИД-ассоциацияләнгән авыруларны, женси юл белән тапшырыла торган йогышлы авыруларны профилактикалауны һәм дөваләуны камилләштерү, аларның зәгыйфь төркемнәр өчен дөваләу мөмкинлеген арттыру</p>					

4.1. ВИЧ-инфекцияле затларны, В һәм С гепатитлары белән интегүче затларны, шул исәптән халыкара клиник сынаулар белән жәлеп ителә торган чаралар исәбеннән дөвалау	«Чүпрәле РҮХ» ДАССО	75,0	15,0	30,0	30,0
4.2. В һәм С гепатитлары маркерларына лаборатория диагностикасы ысулларын тээмин итү	«Чүпрәле РҮХ» ДАССО	Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә			
4.3. Чылбырлы полимераза реакциясе ысулын үз эченә алган йогышлы авыруларны билгеләүенә яңа ысулларын тээмин итү	«Чүпрәле РҮХ» ДАССО	Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә			
4.4. ВИЧ-инфекцияләләрне профилактик клиник-лаборатор тикшерүләр оештыру һәм үткөрү, антиретровирус терапиясе белән авыручыларны дөвалауга мохтажларны тээмин итү	«Чүпрәле РҮХ» ДАССО	Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә			
4.5. Зегыйфь төркемнәргә социаль бөйлә авыруларны һәркем ала алырлык диагностикалау һәм дөвалау бирү	«Чүпрәле РҮХ» ДАССО	Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә			
4.6. Медицина хезмәткәрләре өчен ВИЧ-инфекцияне дөвалау мәсьәләләре буенча 18 сәгатълек уку программасына ВИЧ-инфекцияне профилактикалау, эпидемиология, клиника, диагностика һәм дөвалау мәсьәләләре буенча яңа материаллар керту	«Чүпрәле РҮХ» ДАССО	Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә			

5. Чүпрәле муниципаль районы территориясендә ВИЧ-инфекция үсешенә эпидемиологик мониторингны камилләштерү

<p>5.1. ВИЧ-инфекциянең эпидемиология мониторингын алга таба камилләштерү, шул исәптән төрле ведомстволар һәм хезмәтләр арасында оператив эпидемиологик мәгълүмат алмашу</p>	<p>«Татарстан Республикасында (Татарстан) гигиена һәм эпидемиология үзәге» ФБССУ филиалы (киләшү буенча), Чүпрәле, Тәтеш районнарында (киләшү буенча), «Чүпрәле үзәк район хастаханәсе» ДАССУ, «Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлгеге» МКУ, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлгеге, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлгеге</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>
<p>5.2. ВИЧ-инфекцияне профилактикалау чараларын планлаштыруны яхшырту өчен Икенче буын эпиднадзор ысулларын кергү</p>	<p>«Татарстан Республикасында (Татарстан) гигиена һәм эпидемиология үзәге» ФБССУ филиалы (киләшү буенча), Чүпрәле, Тәтеш районнарында (киләшү буенча), «Чүпрәле үзәк район хастаханәсе» ДАССУ, «Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлгеге» МКУ, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлгеге, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлгеге</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>
<p>5.3. Медицина манипуляцияләренә куркынычсызлыгын тәэмин итү, ВИЧ-инфекция йоктыру куркынычын киметү</p>	<p>«Татарстан Республикасында (Татарстан) гигиена һәм эпидемиология үзәге» ФБССУ филиалы (киләшү буенча), Чүпрәле, Тәтеш районнарында (киләшү буенча), «Чүпрәле үзәк район хастаханәсе» ДАССУ, «Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлгеге» МКУ, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлгеге, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлгеге</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>

6. ВИЧ-инфекциялә аналардан туган балаларны, ВИЧ-инфекциялә авыруларны һәм хезмәт бурычларын үтәгәндә инфекция йоктыру куркынычы зур булган медицина хезмәткәрләрен медицина-социаль яклауның дәүләт гарантияләрен тәмин итү

6.1. ВИЧ-инфекциялә ятим балаларга һәм ата-ана каравыннан мәхрүм калган балаларга дөвалану урынына бару һәм кире кайту өчен түләү	«Чүпрәле РҮХ» ДАССО	Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә
6.2. Медицина ярдәме күрсәтүче учреждениенң стационарында булуны ата-ананың берсе яисә ВИЧ-инфекциялә балигъ булмаган баланың башка законлы вәкиле тәмин итү	«Чүпрәле РҮХ» ДАССО	Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә
6.3. Ата-аналарның берсенә яки ВИЧ-инфекциялә балигъ булмаган баланың башка законлы вәкиленә медицина ярдәме күрсәтүче учреждение стационарында бергә булганда вакытлыча эшкә яраксызлык кәгазе өчен түләү	Социаль иминият фонды	Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә
6.4. ВИЧ-инфекция йоктыру куркынычы булган кешеләрнең ВИЧ-инфекциясен профилактикалау өчен антиретровирус препаратлары белән тәмин итү	«Чүпрәле РҮХ» ДАССО	Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә

7. Донор канын, медицина иммунобиологик препаратларын, биологик сыеклыкларны, органнарны һәм тукымаларны куркынычсызлык белән тәмин итү

7.1. Кабул итүчеләргә тестсыз кан жиберү тыела	«Чүпрәле РҮХ» ДАССО	Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә
--	---------------------	--------------------------------------

8. ВИЧ/СПИД белән яшәүче кешеләрне һәм зәгыйфь төркемнәрне дискриминацияләү һәм стигмацияләүгә каршы тору

<p>8.1. ВИЧ-инфекция мәсьәләләре буенча халыкның мәгълүматлылыгын арттыруга юнәлдерелгән санитар-агарту эше</p>	<p>«Татарстан Республикасында (Татарстан) гигиена һәм эпидемиология үзәге» ФБССУ филиалы (киләшү буенча), Чүпрәле, Тәгеш районнарында (киләшү буенча), «Чүпрәле үзәк район хастаханәсе» ДАССУ, «Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлгеге» МКУ, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлгеге, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлгеге</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>
<p>8.2. Жәмгыятьне аналык, ятимлек, ата-анасыз калган балаларга социаль-педагогик һәм медицина ярдәме, ВИЧ-инфекцияле авыруларны дискриминацияләү кебек авыру нәтижәләренән иң актуаль мәсьәләләрен тикшерүгә жәлеп итү</p>	<p>«Татарстан Республикасында (Татарстан) гигиена һәм эпидемиология үзәге» ФБУЗ филиалы: Буа, Чүпрәле, Тәгеш районнарында (киләшү буенча), «Чүпрәле үзәк район хастаханәсе» ДАССУ, Чүпрәле муниципаль районының «Мәгариф бүлгеге» МКУ, Чүпрәле муниципаль районының яшьләр эшләре һәм спорт бүлгеге</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>
<p>9. Чүпрәле муниципаль районында кеше иммунодефициты вирусы (ВИЧ-инфекция) китереп чыгара торган авыруны киметүгә юнәлдерелгән чараларны көчәйтү буенча Программаның үтәлешен тәэмин итү өчен 2023-2024 елларга («Анти-ВИЧ/СПИД») нормативлар базасын камилләштерү</p>		
<p>9.1. Социаль юнәлештәге яна оештыру-идарә итү документларын өйрәнү, беренче чиратта ана һәм балаларны яклауга юнәлдерелгән, дөвәләу процессын оптимизацияләштерү ВИЧ/СПИД авырулары, эпидемиология, ВИЧ-инфекцияне диагностикалау һәм профилактикалау мәсьәләләре буенча</p>	<p>«Татарстан Республикасында (Татарстан) гигиена һәм эпидемиология үзәге» ФБССУ филиалы (киләшү буенча), Чүпрәле, Тәгеш районнарында (киләшү буенча), «Чүпрәле үзәк район хастаханәсе» ДАССУ, «Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлгеге» МКУ, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлгеге, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлгеге, Чүпрәле муниципаль районы МТЗ һәм СЗ социаль яклау бүлгеге</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>

<p>10. ВИЧ-инфекция таралуға каршы тору өчен коммерциягә карамаган оешмаларны, ВИЧ-инфекцияле жәмәгатьчелекне, халькара хэйрия оешмаларын, бюджеттан тын ресурсларны жэлеп итү</p> <p>10.1. ВИЧ-инфекцияне профилактикалау һәм ВИЧ-инфекциялеләрне социаль яклау өлкәсендә эшчәнлек алып баручы хөкүмәтнеке булмаган һәм ижтимагый оешмалар белән хезмәттәшлек</p>	<p>Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор идарәсе (Татарстан) Буа, Апас, Чүпрәле, Тәтеш районнарында, «Татарстан Республикасында Гигиена һәм эпидемиология үзеге «ФБУЗ филиалы (Татарстан) Буа, Апас, Чүпрәле районнарында.» Чүпрәле үзәк район хастаханәсе «ДАССО.» Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге " МКУ, яшьләр эшләре, спорт һәм спорт бүлеге Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының туризм бүлеге, Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге, Россия Эчке эшләр министрлыгының Чүпрәле районындагы бүлеге, Чүпрәле муниципаль районында МТЗ һәм СЗ социаль яклау бүлеге, «Туган як» газетасы редакциясе «Татмедиа» АЖ филиалы.</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>
<p>10.2. ВИЧ-инфекциягә каршы көрәшкә ярдәм. итү өчен бизнес структураларын жэлеп итү.</p>	<p>“Татарстан Республикасында (Татарстан) гигиена һәм эпидемиология үзеге” ФБУЗ филиалы: Буа, Чүпрәле, Тәтеш районнарында (киләшү буенча), “Чүпрәле үзәк район хастаханәсе” ДАССУ, Чүпрәле муниципаль районының “Мәгариф бүлеге” МКУ, Чүпрәле муниципаль районының яшьләр эшләре һәм спорт бүлеге</p>	<p>Агымдагы бюджет финанслау чикләрендә</p>
<p>БАРЛЫГЫ:</p>		<p>130,0 26,0 52,0 52,0</p>

Эшләр идарәчесе:

Д.Р. Сабирзянова